

אין לתרץ כך, כי רבי אליעזר סובר שכן דנים "אפשר מאי אפשר".

והתניא, רבי אליעזר אומר: מניין ל"פסח דורות" שאין בא אלא מן החולין ולא מן דמי מעשר שני?

נאמר קרבן פסח במצרים, ונאמר קרבן פסח בדורות —

מה קרבן פסח האמור במצרים אין בא אלא מן החולין, שלא היה אז מעשר שני — אף פסח האמור לדורות, אין בא אלא מן החולין!

אמר לו רבי עקיבא: וכי דנין "אפשר משאי אפשר"?

שהרי מה שהביאו פסח מצרים מן החולין, הוא מפני שלא היה אפשר להביאו מדמי מעשר שני, שלא היה קיים עוד. והאיך אפשר ללמוד מכאן לפסח דורות, שאפשר אז שיהיה לו דמי מעשר שני? ולמה לא יוכל להביא מהם?

אמר לו רבי אליעזר: אע"פ שאי אפשר היה אז להביא ממועות מעשר שני — ראייה גדולה היא, ונלמד הימנה!

ומכח הקושיה הזאת מעמידה הגמרא את המחלוקת בין רבי אליעזר לרבי עקיבא בצורה אחרת:

100-ב אלא, בטבל ולא מל — כולי עלמא לא פליגי, דמהני, שמועיל להתגייר בכך, כמו באמהות.

כי פליגי — במל ולא טבל.

רבי אליעזר יליף מאבות, שמלו.

ורבי יהושע סבר שבאבות נמו, כמו באמהות — טבילה הוה.

והוינן בה: מנא ליה לרבי יהושע שהיתה טבילה גם באבות?

אילימא מדכתיב [שמות יט]: "לך אל העם וקדשתם היום ומחר, וכבסו שמלותם".

ונלמד בקל וחומר: ומה במקום שאין טעון כבוס, כגון טמא בעלמא, כמו בעל קרי, שאינו טעון טבילת בגדיו ["כיבוס"], בכל זאת הוא טעון טבילה לטהר את עצמו.

מעמד קבלת התורה בסיני, שהוא מקום שטעון כבוס [טבילת] בגדים, לטהרתם, כמבואר בכתוב "וכבסו שמלותם" — אינו דין שטעון טבילה לטהר גם את עצמם!

ודחינן: ודלמא כונת הכתוב ב"כיבוס" היא לנקיות בעלמא!

שהרי לא מצינו בו חובת טבילה לטהרה באדם, ויתכן שמשמעות הכיבוס של הבגדים אינה הטבלתם לטהרה, אלא כיבוסם לצורך נקיות.

אלא, מהכא [שמות כד]:

"ויקה משה את הדם, ויזרוק על העם" — היזה עליהם את הדם.

וגמירי, יודעים דבר זה בתורת הלכה למשה מסיני, דאין הזאה — בלא טבילה לפניה.

ורבי יהושע — טבילה באמהות מנלן?

סברא הוא, דאם כן, כמה נכנסו האמהות תחת כנפי השכינה?

אמר חייא בר אבא אמר יוחנן: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול.

והוינן בה: הא פשיטא היא, שהרי יחיד

ורבים — הלכה כרבים!

ומשנינן: **מאן** "חכמים" — **רבי יוסי!** ואין זו מחלוקת בין יחיד ורבים, ואין זה פשוט שהלכה כרבי יוסי, והוצרך רבי יוחנן להשמיענו זאת.

דתניא: הרי שבא גר, ואמר מלתי ולא טבילתי —

מטבילין אותו, ובכך הוא נעשה ישראל גמור, ואין צורך לבדוק אם היתה מילתו לשם גרות. היות ומה בכך אם לא היתה מילתו לשם גרות, והרי אין בה צורך, אלא די בטבילה, **דברי רבי יהודה.**

רבי יוסי אומר: אין מטבילין אותו עד שנבדוק אם היתה מילתו לשם יהדות, כי שמא גבעוני מהול הוא, וצריך הוא גם הטפת ברית.

לפי שסובר רבי יוסי שצריך מילה וטבילה כדי להתגייר.

ומוסיפה הברייתא, שיש נפקא מינה בין רבי יהודה לרבי יוסי לגבי דיו טבילה בשבת של גר שנימול אך עדיין לא טבל.

כי טבילה של גרות אסורה בשבת משום "תיקון גברא", היות שגזרו חכמים שלא לעשות כל תיקון בשבת, משום מלאכת "מכה בפטיש", שהיא אב מלאכה, ויסוד דינה הוא האיסור לתקן בשבת.

אך לפי רבי יהודה, הסובר שאפשר להתגייר במילה בלבד או בטבילה בלבד, הרי אם אירע שכבר מל הגר ביום חול, ואינו צריך עוד לטבול, ובכל זאת באים להטבילו, אין בטבילה הזאת משום "תיקון גברא" —

לפיכך מטבילין גר בשבת, דברי רבי יהודה.

ורבי יוסי אומר: אין מטבילין אותו בשבת, שבכך הוא "מתוקן" מגוי ליהודי, ואסרו חכמים לתקן בשבת אפילו "תיקון גברא".

אמר מר בברייתא: לפיכך מטבילין גר בשבת.

ותמהינן: **פשיטא,** שמטבילין אותו בשבת לדברי רבי יהודה!

שהרי כיון דאמר רבי יהודה שבחדא סניא, די באחת מהשתיים, מילה או טבילה, הרי חיבא דכבר מל הגר לפנינו, שנימול ביום חול, פשיטא שמטבילין אותו בשבת, לפי שאין בטבילתו כל תיקון —

ואם כן, תיקשי, מאי מהו לשון "לפיכך" שנקט התנא בברייתא?

ומשנינן: מהו דתימא, היה מקום לומר, שלרבי יהודה טבילה היא עיקר הגרות, ואי אפשר בלעדיה, ולא מועילה המילה בלא טבילה.

אך טבילה לבדה מספיקה לגרות!

והיה מקום לחילוק זה, היות ורק זאת שמענו, שרבי יהודה אומר על גר שבא לפנינו כשהוא מהול, שאין צורך לבדוק אם נעשתה מילתו כדין לשם גרות, אלא "מטבילין אותו, ומה בכך". ומזה שלא חשש למילה אם נעשית כתיקונה או לא, מוכח שטבילה לבדה מועילה. אך עדיין לא שמענו שסובר רבי יהודה שמילה לבדה גם היא מועילה לגרות.

ולכן היינו סבורים ש**טבילה** של גר **בשבת** לא מטבילים, הואיל דקא מתקן גברא בהתגירותו.

ולכן קא משמע לן התנא בכרייתא דרבי יהודה — או הא, מילה, או הא, טבילה, בעי.

וממשיכה הגמרא לבאר את האמור באותה הכרייתא:

רבי יוסי אומר: אין מטבילין בשבת.

והוינן בה: פשיטא שלרבי יוסי אין מטבילין!

דכיון דאמר רבי יוסי תרתי שני דברים בעינן צריך כדי להתגייר, גם מילה וגם טבילה, הרי פשוט שתקוני גברא בשבת בטבילה — לא מתקנינן?!

ומשנינן: מהו דתימא, לרבי יוסי מילה היא עיקר מעשה הגרות, ואין צורך בטבילה.

והתם, במעשה בגר שבא לפנינו כשהוא מהול, שלא קיבלו רבי יוסי, הוא משום דלא הואי מילה בפנינו, ואין אנו יודעים אם היא נעשתה כהלכתה לשם יהדות.

אבל היכא דהויא מילה בפנינו, דינו במילה כדי לגיירו, ואין צורך בטבילה. ואם כן, אימא ליטבל זה בשבתא, היות ולא יוסיף כל תיקון בטבילתו.

לכן קא משמע לן התנא, בחדשו את הדין שלפי רבי יוסי אין להטבילו בשבת, דרבי יוסי תרתי, מילה וטבילה, בעי!

אמר רבה: עובדא הוה בי רבי חייא בר רבי.

ואילו רב יוסף מתני, שבאותה עובדא היה

נוכח יחד עם רבי חיאי גם רבי אושעיא בר רבי.

ואילו רב ספרא מתני, שבאותה עובדא היה נוכח עם שניהם עוד תלמיד חכם, רבי אושעיא ברבי חיאי, וכיחד היו שם שלשה תלמידי חכמים —

דאתא לקמיה בשעת לילה, גר שמול, ולא טבל.

אמר ליה: שחי שהה כאן עד למחר בבוקר, ואז נטבלינך.

ומדייקת הגמרא: שמע מינה מאותה עובדא תלת, שלש הלכות:

א. שמע מינה גר צריך שלשה. וזאת למדנו מדברי רב ספרא, שהעמידה בשלשה.

ב. ושמע מינה אינו גר עד שימול ויטבול.

ג. ושמע מינה אין מטבילין גר בלילה, ולכן השהה אותו עד הבוקר.

והוינן בה: ותימא: שמע מינה נמי בעינן שתהיה הגרות אצל דיינים מומחין, כמו שלשת גדולי הדור שהיו שם?!

ומשנינן: אין מכאן ראייה שכך צריך להיות, כי דלמא מדובר דאי קלעו, שהזדמנו שם שלשת הגדולים האלה, אך אין זה אומר שרק בנוכחות דיינים מומחים אפשר להתגייר.

אמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך שיהיו שלשה דיינים נוכחים בקבלת גירותו, היות ו"משפט" כתיב ביה.

תנו רבנן: מי שבא כשהוא מהול, ואמר "גר אני" — יכול נקבלנו, ונאמין לו שהתגייר,

ולא נצריכנו הטפת דם ברית וטבילה?

תלמוד לומר בפרשת קדושים ויקרא יט לג]:

"וכי יגור אתך גר בארצכם, לא תונו אותו.

כאזרח מכם יהיה הגר אתכם".

ודרשו חכמים: "וכי יגור אתך גר" — אינו גר אלא כשהוא "אתך", דהיינו, במוחזק לך שהוא גר, ולא כמי שבא ואמר שהוא גר.

ואם בא הגר ועדיו עמו, המעידים על גרותו — מניין שנקבלו?

תלמוד לומר "וכי יגור — בארצכם". [לפי הגהת הב"ח]

ודרשו חכמים: "וכי יגור", מכל מקום. שאפילו אינו מוחזק לגר, נקבלו, על סמך העדים.

ולקמן יתבאר מדוע צריך דרשה מהכתוב כדי להאמין לשני עדים שהתגייר.

אין לי שמקבלים גרים אלא בארץ. א-מ

בחוצה לארץ — מניין שמקבלים גרים?

תלמוד לומר "וכי יגור אתך" — בכל מקום שאתך!

אם כן, מזה תלמוד לומר "בארץ"?

בארץ — צריך להביא הגר ראייה שהתגייר בבית דין. ואין היותו מהול ראייה, כי שמא גבעוני מהול הוא. כי בארץ יש לחוש שרוצה להראות עצמו גר, למרות שהוא גוי, משום שבת הארץ.

בחוצה לארץ — אין צריך להביא ראייה, היות

ושם אין הגויים רוצים להתגייר, עקב שפלות ישראל בחוץ לארץ, דברי רבי יהודה.

וחכמים אומרים: בין בארץ בין בחוצה לארץ — צריך להביא ראייה.

ועתה דנה הגמרא בדברי הכרייתא.

שנינו בכרייתא: בא הוא, הגר, ועדיו עמו — מנין שנקבלנו? תלמוד לומר "וכי יגור בארצכם", מכל מקום.

והוינן בה: כיון שמביא עמו הגר עדים על גרותו — קרא למה לי? והרי עדיו עמו, ועדים נאמנים בכל מקום!

אמר רב ששת, כאן מדובר בכגון דאמרי העדים: שמענו שנתגייר בבית דין של פלוני!

סלקא דעתך אמינא לא ליהמנייהו על כך. שאין זו עדות על גרות שראו, אלא עדות שמיעה בעלמא.

קא משמע לך קרא, שסומכים על עדות שמיעה כזו כדי להחזיקו גר.

עוד שנינו בכרייתא: "בארץ".

אין לי שמקבלים גרים אלא בארץ.

בחוצה לארץ מניין שמקבלים גרים?

תלמוד לומר: "אתך" — בכל מקום שאתך.

והוינן בה: והא אפיקתיה!

הרי השתמשנו במילה "אתך" לדרשה אחרת! ללמוד מהכתוב "אתך", שאין מאמינים לגר שבא ואומר שהתגייר, אלא רק אם הוא "אתך", במוחזק לך שהוא גר?!